

הינה היא והוננה הזדים למסורת פיוטי הקינה ד"ר יהושע גרנט

שיעור 1: ימי 'בין המצרים' בראי הפיוט

שבעתא לשבת 'דברי' ליניי

דברי איש נביא / אשר נבואתו אל היביא
אזפרה ואזפירה כאיבי / וישח עלי לבי
טרפני כלביא / באימה אויבי / באמרי לעץ אתה אבי

בימי רועה אחד / לא נפל דבר אחד / ובימי ירמיהו לא נמצא אחד
בעזר ומגן יי אחד
ברוך

[... מגן אברהם]

ירמיהו

בן יומו / ניתנגבא והוכיח לעמו
עודו בימעי אמו / הקדשתו היתה עימו
והילעיגו לנאמו / אנשי שלומו / וקילל ואירר את יומו

משה ממצרים מעלה / וירמיהו מבית מקדש מגלה / עד תאמר קומו ונעלה
מטליל רדומים פניך נחלה
ברוך

[... מחיה המתים]

בן

גיזע זונה / ניבא על עם אשר זנה
ועיר פרוזות הונה / איכה היתה לזונה
וצוררה באנינה / אותה היונה / וניתן הילד בזונה

בימי רועה אחד / לא נפל דבר אחד / ובימי ירמיהו לא נמצא אחד
נורא וקדוש יי אחד
ברוך

[... האל הקדוש]

<p>חלקיהו דאג לו / על חלקו וגורלו ונהה בכל גבולו / על בן אשר נולד לו כי עד לא גידלו / מר הימר לו / וחסות קשה הוגד לו</p> <p>משה ממצרים מעלה / וירמיהו מבית מקדש מגלה / עד תאמר קומו ונעלה נותן מנוחה פניך נחלה ברוך [... מקדש השבת]</p>	<p>מז הכהנים המברכים / את קהל המברכים איך שוננו ערכים / ופץ קללות ליברוכים ובשור מלכים / דברים הפוכים / ישבו בוכים / גם נבוכים</p> <p>בימי רועה אחד / לא נפל דבר אחד ובימי ירמיהו לא נמצא אחד / רוצה עבודה יי אחד ברוך [... שאותך ביראה נעבוד]</p>
<p>אשר פענתות וביגבול עיר / ביזוהו רב עים צעיר וכל חמתו אל היעיר / ובהיכלו אש היבעיר קרץ מצפון מבעיר / בא בוא והיסעיר / ובימחי קבלו הבקעה העיר</p> <p>משה ממצרים מעלה / וירמיהו מבית מקדש מגלה / עד תאמר קומו ונעלה אל טוב ומיטיב פניך נחלה ברוך [...הטוב לך להודות]</p>	<p>בארץ בנימין זבול נעשה / וכבוד שכינה עליו נחסה ועת מסיכה בו ניכנסה / כבוד נעלה וניתפסה כי כמו כיעסה / כן הוכעסה / וניתנה למאסה ולמשיסה</p> <p>בימי רועה אחד / לא נפל דבר אחד ובימי ירמיהו לא נמצא אחד / מנחמינו בשלום יי אחד ברוך [... עושה השלום]</p>

רבי יהודה הלוי, נשמת ילד בחוץ, פיוט נשמת לשבת חזון

תִּיחַדָּהּ	נְשָׁמַת יֵלֵד בְּחוּץ בְּגִלוֹת אֶל בֵּית אָבִיו כּוֹסֶף יוֹם שָׁפְכוּ שֵׁיחַ אֵלַי יֵאָסֵף יִחַנֵּן יִי צְבָאוֹת אֶת שְׁאֲרֵית יוֹסֵף
תְּחַדָּרָהּ	נְשָׁמַת הַנִּכְנָעִים מִפְּנֵי אוֹיֵב וְהַנְּדַקְרִים בְּחֶרֶב הֵם הַמוֹצְאִים מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וּמִסְבוֹ הֵיוּ בְּגוֹיִים כְּכֹלֵי אֵין חֶפֶץ בּוֹ
תְּנַעֲדָהּ	נְשָׁמַת וְלֵד כְּבֹדוֹ בְּחֶץ חֲטָאִיו מִפְּלֶח וְיִכְנַע לְפָנָי אוֹיֵב כִּי נָזְרוּ מֵעֲלָיו מִגְּלָח וְהָיָה כְּעוֹף נוֹדֵד קֵן מְשֻׁלָּח
תְּדַגְלָהּ	נְשָׁמַת הוֹמָה לְקֶאת מְדַבֵּר וְיוֹשֵׁב מְשׁוּמֵם דָּוָה לֵבָב צוֹעֵק מִפְּנֵי מִתְקוּמֵם דְּרָכֵי סוֹרֵר וְיִפְשַׁחֲנֵי שְׁמֵנֵי שׁוּמֵם
תְּחַוְדָּהּ	נְשָׁמַת הָעַם הַצּוֹפֶה צָרִי סְלִיחָה לְמַעַלְיוֹ הָאוֹמְרִים וְאֵלוּ פִּינּוּ מְלֵא שִׁירָה כְּפִים וּמְצוּלָיו וְלִשׁוֹנָנוּ רְנָה כְּהַמוֹן גְּלִיו.

שיעור 2: אבולו של גלגל המזלות: בין פיוט לפסיפס

קינה המבוססת על איכה, מחזור גירנברג

זכור ה' מה היה לנו, קינה המבוססת על איכה
 זכור יי' מה היה לנו אוי. הביטה וראה את חרפתנו. אוי מה היה לנו:
 נחלתנו נהפכה לזרים אוי. בתינו לנכרים. אוי מה היה לנו:
 יתומים היינו ואין אב אוי. אמותינו מקוננות בחדש אב. אוי מה היה לנו:
 מימינו בכסף שתינו אוי. כי נסוף המים בזינו. אוי מה היה לנו:
 על צוארנו נרדפנו אוי. כי שנאת חנם רדפנו. אוי מה היה לנו:
 מצרים נתנו יד אוי. ואשור צדונו כציד. אוי מה היה לנו:
 אבותינו חטאו ואינם אוי. ואנחנו סובלים את עונם. אוי מה היה לנו:
 עבדים משלו בנו אוי. כי שלוח עבדים בטלנו. אוי מה היה לנו:
 בנפשנו נביא לחמנו אוי. כי קפצנו מעני ירינו. אוי מה היה לנו:
 [...]

או בחטאינו, קינה קדומה, בלתי מחורזת, המבוססת על שנים עשר המזלות

או בחטאינו חרב מקדש ובעונותינו נשרף היכל. בארץ חברה לה קשרה
 מספד. וצבא השמים נשאו קינה: עד אנה:
 גם בכו במרר שבטי יעקב. ואף מזלות יזלו דמעה. דגלי ישרון חפו ראשם.
 וקימה וקסיל קדרו פניהם. עד אנה:
 העתירו אבות ולא שמע אל. צעקו בנים ולא ענה אב. וקול התר נשמע
 במרום. ורועה נאמן לא הטח און. עד אנה:
 זרע קדש לבשו שקים. וצבא השמים גם הם שק הושם כסותם. חשף השמש
 וירח קדר. וכוכבים ומזלות אספו נגהם. עד אנה:
 טלה ראשון בכה במר נפש. על כי כבשיו לטבח הובלו. יללה השמיע שור
 במרומים. כי על צוארנו נרדפנו כלנו. עד אנה:
 כוכב תאומים נראה חלוק. כי דם אחים נשפך כמים. לארץ בקש לפל סרטן.
 כי נתעלפנו מפני צמא. עד אנה:
 מרום נבעת מפני אריה. כי שאגתנו לא עלתה למרום. נהרגו בתולדות וגם
 בחורים. כי על כן בתולה קדרה פניה. עד אנה:
 סבב מאזנים ובקש תחנה. כי נבחר לנו מות מחיים. עקרב לבש פחד ורעה.
 כי בחרב וברעב שפטנו צורנו. עד אנה:
 פלגי מים הורידו דמעה כנחל. כי אות בקשת לא נתן לנו. צפו מים על ראשנו.
 ובדלי מלא חכנו יבש. עד אנה:
 קרבנו קרבן ולא נתקבל. וגדי פסק שעיר חטאתינו. רחמניות בשלו ילדיהן.
 ומזל דגים העלים עיניו. עד אנה:

שִׁכְחָנוּ שֶׁבֶת בְּלִבּוֹת שׁוֹכְבִים. שְׁדֵי שִׁכַח כָּל צְדָקוֹתֵינוּ. תִּקְנָא לְצִיּוֹן קִנְיָה
גְדוּלָּה. וְתֹאִיר לְרַבְּתֵי עַם מְאוֹר נְגִהָה:

אז בחטאינו, קינה קדומה, בלתי מחורזת, המבוססת על שנים עשר המזלות

<p>וּבְעִזּוֹנוֹתֵינוּ נִשְׂרַף הַיֵּכָל: וּצְבָא הַשָּׁמַיִם נִשְׂאוּ קִינָה: וְאִף מְזֻלוֹת יִזְלוּ דְמָעָה: כִּימָה וּכְסִיל קִדְרוֹ פְּנִיָּהם: זַעֲקוּ בָּנִים וְלֹא־עַנָּם: רוּעָה נֶאֱמָן לֹא הָטָה אֶזְנוֹ: וּצְבָא הַשָּׁמַיִם שִׁק הוֹשֵׁת כְּסוּתָם: וְכוֹכְבִים אֶסְפוּ נְגִהָה: עַל־כִּי כִבְשׁוּ לְטֹבַח הוֹבְלוּ: עַל־כֵּן בְּכוֹר שׁוֹר שְׁחוּ קִרְבָּיו: כִּי־דָם אֲחִים נִשְׁפָּךְ כַּמַּיִם: כִּי־הִתְעַלְפוּ צַחֵי צָמָא: כִּי־שִׁאֲגָתָנוּ עֲלֵתָה לְמָרוֹם: עַל־כֵּן בְּתוֹלָה קִדְרוֹ פְּנִיָּה: כִּי־נִכְרַע לָנוּ כַּף מוֹת מַחִיִּים: כִּי־בְעַקְרָבִים יִסְרוּנוּ צְרִיָּנוּ: כִּי־צוּר דִּרְךָ קִשְׁתָּנוּ כְּאוֹיֵב: וּמִבְּלֵי דְלֵי מְלֵא חֲכָנוּ יָבֵשׁ: כִּי־גָדִי נִגְדַע וּשְׁעִיר הַחֲטָאת: כִּי־כִדְגִים נֶאֱחָזָנוּ בְּמַצוּדָה רָעָה: שְׁדֵי מְסַרְנוּ בְּיַד צָר וְטִלְטְלָנוּ: תֹּאמַר לִירוּשָׁלַיִם שְׁבַתִּי אֵלַיָּה בְּרַחֲמִים:</p>	<p>אֲזִי בַחֲטָאֵינוּ חָרַב מִקְדָּשׁ בְּעִיר שְׁחִבְרָה־לָּהּ קִשְׁרָה מְסֻפָּד גַּם בָּכוּ בְמִרְהָ שְׁבִטֵי יַעֲקֹב דְּגָלֵי יִשְׂרָאוֹן חִפּוּ רֹאשָׁם הַעֲתִירוּ אֲבוֹת וְאֵל כְּלֵא שׁוֹמֵעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּמִרְהָ זָרַע קָדֵשׁ לְבָשׁוּ שְׂקִים חֲשֵׁף הַשָּׁמַשׁ וַיִּרְחַח קִדְרָה טָלָה רֹאשׁוֹן בּוֹכָה בְּמֵר נִפְשׁ יִלְלָה הַשָּׁמַיִם שׁוֹר בְּמָרוֹמִים כּוֹכַב תְּאוֹמִים חָלָה מְכַעַס לְאַרְצָא בְּקִשׁ לְנִפְלֵ סִרְטָן מָרוֹם נִרְעַשׁ מִקוֹל אֲרִיָּה נִהְרָגוּ בְּתוֹלוֹת גַּם־בְּחוּרִים סִבְבּ מֵאֲזֻנִים וּבְקִשׁ תַּחֲנֻנָה עֲקָרָה לְבָשָׁה פִּתְחָד וַרְעֵדָה פְּנֵי הַקִּשְׁתׁ נִהְפְּכוּ לְאַחֹר צָרַח דְּלֵי כִי־צָפוּ מַיִם עַל־רֹאשֵׁנוּ קוֹל גְּדִי נִשְׁמַע לְהַפְּסִיק קִרְבָּן רָגוּ וּפְחָד מוֹל דְּגִים שִׁכְחָנוּ מוֹעֵד וְשֶׁבֶת בְּטִלָּנוּ תִּמְהַר גְּאֻלָּה תְּחִישׁ יְשׁוּעָה</p>
--	--

שיעור 3: אֶהְפֹּכָה וְאֶתְהַפְּכָה כְּאוֹפֶן בְּמַלְי:

מאוצר הקינות הקלירי

אאדה עד חוג שמים (קטע)

אֶאֱדָה עַד-חֹג שָׁמַיִם • אֶאֱלֶה אֶתִּי שָׂא מַיִם • אֶאֱוֹר יוֹם מִחֲרִיבֵי פְעַמִּים •
אֶתְרוֹנֵן מִיִּיתָן רֵאשִׁי מַיִם: אֶבְחִין בְּכִי לַיִל מְדַבֵּר • אֶבְחֶנָּה לַיִל מְלִיל
וּמְדַבֵּר מִמְדַבֵּר • אֶבְכֶה אֶתִּי עוֹלַת מְדַבֵּר • אֶשָּׂאג מִיִּיתָנִי בְּמְדַבֵּר:

אָגוּע וְאֶנְשֵׁל כְּנֹקֶף זֵית • אֶגְרֶה-כִּי כָל-בְּנֵי בֵית • אֶגְרֶם שִׁיאֲמַר בְּעַל הַבַּיִת •
אֶרְשֶׁה מִיִּיתָנִי שְׁמִיר שֵׁית: אֶדוּה בְּכָל-לֵב לְהַמְצִיחַ • אֶדְעָה מַלְיִם בָּם
לְאֶמְצָה • אֶדְאָג רוּעָה וְלֹא-אֶמְצָאָה • אֶקְרָא מִיִּיתָן יְדַעְתִּי וְאֶמְצָאָה:

אֶהְפֹּכָה וְאֶתְהַפְּכָה כְּאוֹפֶן בְּמַלְי • אֶהַגֶּה פָּנִים בְּפָנִים לְתַנּוֹת עַמְלֵי • אֶהַהו
חֶרֶס וְסֶהר מִלְהַגִּיחַ לְמוֹלֵי • אֶצְרִיחַ מִיִּיתָן אִפּוֹ וְיִקְתַּבּוּן מַלְי: אֶזְרַח
מִשְׁפָּטֵי גוֹנְבֵי עַלִי • אֶזְדַּע בְּבָצְעֵי וּמַעְלֵי • אֶזְמַלְלוּ מְזוֹלוֹת בְּקַרְעֵי מַעֲלֵי •
אֶפּוֹנֶה מִי יִתְנֵלִי שְׁמַע לִי:

אויל כהכניס תרף (קטע)

אֶוִיל כְּהַכְנִיס תְּרַף בְּהִיכַל • בְּרַחַה שְׁכִינָה בְּזוּיוֹת הַיְכָל:
בְּרַחַה מִהִיכַל לְעֶזְרָה בְּמַבּוּכוֹת • וְרֵאתָה הַנְּשִׁים תִּמְוֹז מְבַכּוֹת:

גְּלַתָּה מַעֲזָרָה לְפֶתַח עַל-תְּנַאי • וְרֵאתָה אַחֲרֵיהֶם אֶל-הַיְכָל יְהוָה: דָּאֵת
מִפֶּתַח לְרַחֹב מִן-הַנְּאוּצִים • וְרֵאתָה הַבָּנִים מְלַקְטִים עֲצִים:

הִלְכָה מְרַחֹב לְפִנֵּת הַגְּנוֹת • וְרֵאתָה מִשְׁתַּחֲוִים עַל-הַגְּנוֹת: וּמִן-הַגְּנוֹת
לְחוּמָה נְדָה בְּחֶרוֹן • וְרֵאתָה נִשְׁבָּעִים בְּאִשְׁמַת שׁוֹמְרוֹן:

זָזָה וּנְדָה מִחוּמָה לְשָׂדֶה • וְרֵאתָה מִזְבַּחוֹתֶם כְּגִלְיִם עַל תַּלְמֵי שָׂדֶה:
חֲזָרָה מִשָּׂדֶה אֶל-הַהָרִים • וְרֵאתָה זוֹבְחִים עַל-הַהָרִים:

טָסָה מִן-הַהָרִים אֶל הַגְּבְעוֹת • וְרֵאתָה מְקַטְרִים עַל-הַגְּבְעוֹת:
יִצְאָה מִן-הַגְּבְעוֹת אֶל-הַגְּדוֹלִים לְנַעַל • וְרֵאתָה כִּי-תִמָּה יַחֲדוּ שְׁבָרוּ עַל:

איכה אהובים נאמנים

איכה אהובים נאמנים • אבדו ביד מענים • בני רעי

אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:
אבכה במר נפשי:

איכה גאולי בחילי • גלו מזבולי • דודי רעי
איכה המונים • הגלו ממעונים • ומאמיני רעי
איכה זכים • זוללו ביד זועכים • חביבי רעי
איכה טפים • טרפו ביד טורפים • ידידי רעי
איכה פהני • כלו ביד מעני • לקוחי רעי
איכה מאמינים • מגרו ביד מונים • נגידי רעי
איכה סגלים • סלפו ביד סכלים • עמוסי רעי
איכה פזורים • פלצו ביד זרים • צנועי רעי
איכה קדושים • קלעו ביד קדשים • רחומי רעי
איכה שלמים • שכחו ביד אשמים • תמימי רעי

שיעור 4: על 'ציון הלא תשאל' ועל ה'ציונים'

ציון הלא תשאל' לריה"ל – קטעים

ציון הלא תשאל' לשלום אסיריך
מִיָּם וּמִזֶּרֶחַ וּמִצָּפוֹן וּתְיִמָּן שְׁלוֹם
וּשְׁלוֹם אֲסִיר תְּאֵנָה, נוֹתֵן דְּמַעְיו כְּטֹל־
לְבָבוֹת עֲנוּתֶךָ אֲנִי תְנִים וְעַת אֲחַלֵּם
[...]

מִי יִתְנֵנִי מִשׁוֹטֵט בְּמִקְוֹמוֹת אֲשֶׁר
מִי יַעֲשֶׂה לִּי כְּנַפִּים וְאַרְחִיק נֶדֶד
אֶפֶל לְאִפִּי עָלֵי אֲרָצֶךָ וְאַרְצָה אֲבִי-
אֲבִכָּה כְּעַמְדֵי עָלֵי קְבוֹרוֹת אֲבוֹתַי וְאֲשֶׁר-
אֶעֱבֹר בִּיעֲרֶךָ וְכִרְמֶלֶךָ וְאֶעֱמֹד בְּגִלְ-
הַר הָעֲבָרִים וְהַר הַהָר אֲשֶׁר שָׁם שְׁנֵי

חַיֵּי נַשְׁמוֹת אֲוִיר אֲרָצֶךָ וּמִמֶּר דְּרוֹר
יִנְעֵם לְנַפְשֵׁי הַלֵּךְ עֲרֹם וַיִּחַף עָלַי
בְּמִקְוֹם אֲרוֹנֶךָ אֲשֶׁר נִגְנָזוּ וּבְמִקְוֹם כְּרוֹר-
אֲגִזּוּ וְאֲשַׁלְּיֶךָ פֶּאֶר נִזְרִי וְאֶקַּב זִמְן
אֵיךְ יַעֲרֹב לִי אֲכַל וּשְׁתוֹת בְּעַת אֲחֻזָּה
אוֹ אֵיךְ מְאוֹר יוֹם יִהְיֶה מֵתוֹק לְעֵינַי בְּעוֹד
כּוֹס הַיְגוּנִים לְאֵט הַרְפִּי מְעַט כִּי כָבֵר

ציון כְּלִילַת יָפִי, אֲהַבָּה וְחֵן תִּקְשְׁרֵי
הֵם הַשְּׂמֵחִים לְשִׁלּוֹתֶךָ, וְהַכּוֹאֲבִים
מִבוֹר שְׁבִי שׁוֹאֲפִים נִגְדָּךָ וּמִשְׁתַּחֲוִים
עֲדָרֵי הַמוֹנֶה אֲשֶׁר גָּלוּ וְהַתְּפוֹזָרוּ
הַמְּחֻזְקִים בְּשׁוֹלְיֶךָ וּמִתְאַמְצִים
שֶׁנַּעַר וּפְתוּרוֹס הַיַּעֲרֹכוֹךָ בְּגִדְלָם וְאִם

אֵל מִי יִדְמוּ מִשִּׁיחִיךָ וְאֵל מִי נִבִּי-
יִשְׁנֶה וַיַּחֲלֶף כְּלִיל כָּל מַמְלָכוֹת הָאֵלֶּל
אֲוֶה לְמוֹשָׁב אֱלֹהֶיךָ וְאֲשַׁרֵּי אֲנוֹשׁ
אֲשַׁרֵּי מַחֲפֵה וַיִּגְיעַ וַיִּרְאֶה עֲלוֹת
לְרֵאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ וְלַעֲלוֹ בְּשִׁמְ-

דוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֶךָ וְהֵם יִתֵּר עֲדָרֶיךָ
רְחוֹק וְקָרוֹב שְׂאֵי מִכָּל עֲבָרֶיךָ
חֶרְמוֹן וְנִכְסֶף לְרַדְתָּם עַל הַרְרֶיךָ
שִׁיבַת שְׁבוּתֶךָ אֲנִי כְּגוֹר לְשִׁירֶיךָ

נִגְלוּ אֱלֹהִים לַחֲזוֹנֶיךָ וְצִירֶיךָ
אֲנוּד לְבַתֵּר לְכַבִּי בֵּין בְּתָרֶיךָ
נִיף מְאֹד וְאַחֲזִינְךָ אֶת עֲפָרֶיךָ
תִּטַּח בְּחֶבְרוֹן עָלַי מִבְּחַר קִבְרֶיךָ
עֲדָךָ וְאַשְׁתוּמָמָה אֵל הַר עֲבָרֶיךָ
אוֹרִים גְּדוֹלִים מְאִירֶיךָ וּמוֹרֶיךָ

אֲבַקֵּת עֲפָרֶךָ וְנִפְתַּת צוּף נְהַרֶיךָ
חֲרִיבוֹת שְׂמָמָה אֲשֶׁר הָיוּ דְבִירֶיךָ
בִּיף אֲשֶׁר שָׁכְנוּ חֲדָרֵי חֲדָרֶיךָ
חֲלַל בְּאַרְץ טְמֵאָה אֶת נִזְרֶיךָ
כִּי יִסְחָבוּ הַכְּלָבִים אֶת כְּפִירֶיךָ
אֲרָאָה בְּפִי עוֹרְבִים פִּגְרֵי נְשָׁרֶיךָ
מִלְאוּ כֶסֶלִי וְנַפְשֵׁי מִמְרוֹרֶיךָ

מֵאֵז וּבָךְ נִקְשְׁרוּ נַפְשוֹת חֲבָרֶיךָ
עַל שׁוֹמְמוֹתֶיךָ, וּבוֹכִים עַל שְׁבָרֶיךָ
אִישׁ מִמִּקְוֹמוֹ אֵלַי נִכַּח שְׁעָרֶיךָ
מִהַר לַגְּבָעָה וְלֹא שָׁכַחוּ גְדָרֶיךָ
לְעֲלוֹת וְלֵאחֹז בְּסַנְסְנֵי תַמְרֶיךָ
הַבָּלֶם יִדְמוּ לְתַמְיֶךָ וְאוֹרֶיךָ

אֵיךְ וְאֵל מִי לוֹיֵיךָ וְשָׁרֶיךָ
חֲסִנָּה לְעוֹלָם לְדוֹר וְדוֹר נְגִרֶיךָ
יִבְחַר יִקְרַב וַיִּשְׁכֵּן בְּחֲצָרֶיךָ
אוֹרֶךָ וַיִּבְקְעוּ עָלָיו שְׁתָּרֶיךָ
חֲתָךְ בְּשׁוֹבֶךָ אֵלַי קִדְמַת נְעוֹרֶיךָ

פיוט 'ציון' אנונימי – פתיחה

ציון, בהגה וְהִי אֶזְכֶּר יְגוֹבֶיךָ
אֵין לִי מִנְחָם עָלַי שְׁבָרָךְ, בְּיוֹם גְּבָרוֹ
אֲהִים בְּנַפְשׁ מְאֹד מְרָה וְאֲבָכָה מְאֹד,
אֲמַאֵס בְּעוֹגֵב וְקוֹל שִׁיר וְאֶקְוֶנָה, בְּיוֹם
בְּבָכִי שְׂאִי קוֹל לְעֵת דּוֹדִים אֲשֶׁר נִמְתְּקוּ,
הִתְנַצְּלִי מֵעַדִי, נָזֶם וְחַח מֵאֲסִי,
עַל יוֹם אֲשֶׁר תַּחְזִי הַדְּרַת פָּנַי שׁוֹכְנִי
דוֹדָךְ אֲשֶׁר מִלְּפָנַי יַחֲשֵׁק בְּךָ, וְסוֹד
נִכְוָה לִבִּי כָּל אֲנוּשׁ יוֹם צָר וְאוֹר קִדְרוֹ,

יוֹם הַחֲרִיבוֹךְ מִשְׁנֵאִיךָ וּמוֹנֶיךָ
צָרִים עָלַי מִחֲמַד אֲנָשִׁי אֲמוֹנֶיךָ
רְבוּ אֲנַחֲוֹת וְנָסוּ כָּל שְׁשׁוֹנֶיךָ
חֲשָׁכוּ מְאוּרֵי הַדֶּר נִפְשֶׁךָ וּפְנֵיךָ
נָפֶת וְצוּפִים וּמִן תַּחַת לְשׁוֹנֶיךָ
עַל אוֹר מְלוּכָה אֲשֶׁר חֲשָׁכָה לְעֵינֶיךָ
מְרוֹם וְקְדוּשָׁה, וַיִּשְׁכַּן בֵּין אֲבֵלֶיךָ
כְּמוֹס יְגִלָּה לְעֵינֶיךָ אֶל מְבִינֶיךָ
יוֹם נִסְעָה הַשְּׂכִינָה מִמְּכוֹנֶיךָ

שיעור 5: מאבל לנחמה בראי הפיוט

אש תוקד בקרבי – קטע

בצאתי ממצרים:	אש תוקד בקרבי • בעלותי על לבי
בצאתי מירושלם:	וקינים אעירה • למען אזכירה
בצאתי ממצרים	אז ישיר-משה • שיר לא-ינשה
בצאתי מירושלם	ויקונן ירמיה • ונהה נהי נהיה
	[...]
בצאתי ממצרים	שלחן ומבורה • וכליל וקטורה
בצאתי מירושלם:	אליל ותועבה • ופסל ומצבה
בצאתי ממצרים	תורה ותעודה • וסדור העבודה
בשובי לירושלם:	ששון ושמחה • ושובה ונוחה

כפתיב • ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה:

למענה אלהי • תאגר נדחי • למזוזות פתחי • ונגיש זכחי ריח ניחוחי • ויודוך חי
חי • וידעו כל-חי • כיהם בני אליחי: והאר פניה על-מקדשה השמים למען אדני:

'נחמו אבלה', פיוט נחמה למנחת תשעה באב מן הגניזה

נחמו / אבלה נחמו כל אבליה
נחמו / בדרד יושבת להסיר בדיליה
בנחמתה / גילה תברא וישובון אליה
דברו על לב ירושלם וקראו אליה

נחמו / הרוסה אשר דרכיה אבלות
נחמו / והרימו קול תמור קול יללות
בנחמתה / זנוחים אזכור ואשיב לגבולות
חזקו ידים רפות וברכפים כושלות

נחמו / טבועת שערים בדברי ספר
נחמו / יפה נוף כי לא תתפר
בנחמתה / כל נוחם אחיש שק מלהתפר

לתת להם פאר תחת אפר / מרודה ושכולה לנחמה
נחמו / נקובה אחות לא רוחמה
בנחמתה / סביב אני אהיה לה לחומה
עניה סוערה לא נוחמה

נַחְמוּ / פְּרוּצָה כִּי בְסִפִּיר יוֹסְדָה
 נַחְמוּ / צִיּוֹן לְעַד תִּהְיֶה יְעוּדָה
 בְּנַחְמָתָהּ / קוֹל יִשְׁמַע בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה
 רַנִּי עֲקֶרֶה לֹא יִלְדָה

נַחְמוּ / שׁוֹמְמָה כִּי יֵשׁ תִּקְוָה וְשִׁבְרָה
 נַחְמוּ / שְׁעָרֶיהָ כִּי חוֹבֵשׁ שִׁבְרָה
 בְּנַחְמָתָהּ / תְּרוּם וְתַנְשֵׂא לְכָל עֶבֶר
 תַּחַת הַיּוֹתֵף עֲזוּבָה וְשִׁנוּאָה וְאֵין עוֹבֵר

מקדושתא ליניי לשבת 'ותאמר ציון'

ה אַז לְעוֹבָה הַנְּפוּלָה בְּיַד צָרִיָּה // גַּם שְׂכוּחָה וְשִׁדּוּדָה גְּדֹל שְׂבָרִיָּה
 בְּמַר נֶפֶשׁ צָרָחָה / כִּי כְבוֹד שָׁחָה // בְּדוּוּיּוֹן לֵב אֲנַחָה / וְכַפְּלִים לְקַחָה
 גְּעָה בְּקוֹל מַר לְאַרְבַּע רוּחוֹת זְנַחֲנִי // תַּמָּה בַּהֲרַהוּר דַּאגָּה בַּמֵּאמֵר עֲנִינִי
 דְּבַבָּה עֲזוּבִי יֵי וַיֵּי שְׂכַחֲנִי // אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי
 (-----)

ז צַעֲקָה אֵיּוֹמָה בְּמַר נֶפֶשׁ / לָךְ בּוֹרָא כָּל נֶפֶשׁ

וְתֵאמֶר אֲלֵמָנָה וְעוֹבָבָה	צִיּוֹן בְּמִשׁוֹשׁ לִישְׁבָּה
וְתֵאמֶר גְּעוּלָה מְדַבְּרָה	צִיּוֹן דִּיץ תּוֹנַחַל מִיּוֹצְרָה
וְתֵאמֶר הָרְמוּסָה בְּכַף עָרִיצִים	צִיּוֹן וְעָדָה בְּשִׂמְחוֹת וְעֲלִיצִים
וְתֵאמֶר זְרוּיָה בְּאַרְבַּע קְצוֹת	צִיּוֹן חֵן וְחֶסֶד לְפָנָיו בַּמְצִיאוֹת
וְתֵאמֶר טְבוּעָה בְּלֵב יָמִים	צִיּוֹן יָפִיָּה יוֹעֲצִים בְּהַדוּמִים
וְתֵאמֶר כְּבוֹדָה וּמְיוֹקְרָה	צִיּוֹן לְהַקְתָּה יְבוֹאוּ מְהֵרָה
וְתֵאמֶר מְעוּטָה בְּרִיוּיוֹן	צִיּוֹן נְתוּנָה לְעֵתִיד בְּצַבִּיוֹן
וְתֵאמֶר שְׁנוּאָה שְׂכוּחָה	צִיּוֹן עֲדַתָּה יִרְגִּישׁוּ בְּשִׂמְחָה
וְתֵאמֶר פְּחוּדָה וְרַטוּשָׁה	צִיּוֹן צִלְחָה בְּטְהָרָה וּבְקִדּוּשָׁה
וְתֵאמֶר קְרוּאָה עַל שֵׁם יְהוּדָה	צִיּוֹן רְצִים אֲלֶיהָ בְּתוֹדָה
וְתֵאמֶר שְׂכוּחָה לְאַרְף יָמִים	צִיּוֹן תְּבִיא אֲלֶיהָ הַמּוֹן לְאוּמִים

ח וְתַגְּלָה מְשָׁמֵי מְרוֹמִים / וְתַגְּאוּל זֶרַע תְּמִימִים / וְתוֹשִׁיעִים בְּתַשׁוּעַת
 עוֹלָמִים / וְתַשְׁמִיעֵם נַחְמוֹת / וְתַגְּאֵלֶם מְאוּמוֹת / וְתַבְּנֶה נַחְלוֹת
 שׁוֹמְמוֹת / וְתַתֵּן לָהֶם תְּקוּמוֹת / וְתַסִּיר מֵהֶם מְרָמוֹת / וְתַטְהַרֶם מִכָּל אֲשָׁמוֹת / וְתַכּוֹנֵן
 יְרוּשָׁלַם חוֹמוֹת חוֹמוֹת / וְיַעֲרִיצוּ בְּנְאִימוֹת / וְיַקְדִּישׁוּ בְּתַעֲצוּמוֹת / קוֹרְאִים לְנוֹתֵן נְשָׁמוֹת
 כַּכֵּת וְקֵרָא זֶה וְגַ